

JUSTIITSMINISTEERIUM

Siseministeerium
info@siseministeerium.ee

Teie 13.06.2024

Meie 01.07.2024

nr 1-6/2983-1, SIM/24-
0064/-2K
nr 8-2/4855

Isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu koostöölastamine

Austatud minister

Siseministeerium on esitanud Justiitsministeeriumile koostöölastamiseks Isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (eelnõu). Justiitsministeerium koostöölastab eelnõu märkustega.

I. Sisulised märkused

1. ABIS-s andmekogu regulatsioon – eelnõust nähtub, et ABIS-e asutamine ja selle andmekogu põhimääruse volitusnormid on sätestatud erinevates seadustes, samuti on erinevad ka andmete säilitustähtajad. Andmekogu ABIS eesmärk on erinevate seaduste tähenduses erinev.

Eelnõust nähtub, et seadusi, mis reguleerivad andmekoguga ABIS seonduvat, täiendatakse normidega, mis on kõik samasisulised – nt eelnõu § 1 p 40, § 2 p 8, § 3 p 3 jne. Kuivõrd HÕNTE § 28 lg 1 kohaselt ei taasesitata seaduseelnõus ei muu seaduse ega sama eelnõu teist sätet, vaid viidatakse sellele, siis palume eelnõu läbivalt üle vaadata, asjakohases seaduses vajalik norm sätestada ja teistes seadustes selle regulatsiooni juures viide esitada.

2. Üldine tähelepanek andmete säilitamise tähtaja kohta – Justiitsministeerium palub tungivalt mitte kasutada säilitamistähtaja määramisel sõnu „kuni“ ja „võib“. Seadusandja peab ette nägema maksimaalse tähtaja ja andmekogu põhimääruses võib vajadusel ette näha andmete kategooriate kaupa lühemad tähtajad. Andmete säilitamist reguleerivatest normidest peab selguma, kui kaua peab andmeid eesmärkide täitmiseks säilitama.

Palume eelnõu läbivalt parandada ja teeme selleks kaks alternatiivset ettepanekut (alternatiiv 2 puhul tuleb arvestada seda, et erinevatel andmetel on erinev säilitamistähtaeg ja see ka nähtub eelnõust. Seega palume mitte tõlgendada, et meie ettepanek on andmeid säilitada tähtajatult – lg-s 5 esitatu on näide):

Alternatiiv 1:

(5) Andmekogu põhimääruses sätestatakse andmekogu pidamise kord, sealhulgas

- 1) andmeandjad ja nendelt saadavad andmed;
- 2) täpne andmekoosseis;
- 3) andmekogudevaheline andmevahetus;
- 4) vastutava töötaja ülesanded;
- 5) volitatud töötaja ja tema ülesanded;
- 6) andmetele juurdepääsu ja andmete väljastamise kord;
- 7) andmete täpsemad säilitustähtajad;
- 8) muud korralduslikud küsimused.

Alternatiiv 2:

(5²) Andmekogu andmeid säilitatakse tähtajatult. Andmetele võib kehtestada lühema säilitustähtaja andmekogu põhimääruses.

Alternatiiv 2 normis esitatud teise lause võib ära jätta, kui alternatiivis 1 esitatud lg-sse 5 lisada punkt 7.

3. **Eelnõu § 1 p 11 (ITDS § 9² lg-d 8¹ ja 8²)** – PPA poolt EIS-le andmete edastamise kohta märgime, et esmalt tuleb seadusega EIS-le ette näha ülesanne ja seejärel esitada vastavad sätted andmete töötlemiseks.

Andmete edastamine ja nende töötlemine ei ole asi iseenesest, vaid need õigused peavad olema seotud EIS-le antud avaliku ülesandega. Seletuskirjas (lk 14) on märgitud järgmist: „EIS-i õiguslik alus isikuandmeid töödelda on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkt e: avalikes huvides oleva ülesande täitmine.“.

EIS-i üks ülesanne on EIS-i põhikirja punkti 2.1.1 kohaselt „aidata kaasa Eesti kui parima ning kestliku elu- ja ettevõtluskeskkonnaga riigi kujunemisele“ ja see on avalikes huvides olev ülesanne. Kordame, et kui luuakse seadusega õiguslik alus andmete töötlemiseks, siis tuleb esmalt seadusega ette näha ülesanne, mille täitmiseks andmeid tuleb töödelda. Meie hinnangul tuleb seletuskirja täiendada, sest selgitus, et EIS-le ei anta uusi ülesandeid, ei ole piisav. Tõusetub küsimus, et kui EIS-le uusi ülesandeid ei anta, siis miks antakse õigus andmetöötluseks. Palume eelnõu ja seletuskirja täiendada.

Kõnealuses muutmispunktis esitatud lg 8² p 2 – e-residendile personaalsete teenuste pakkumine – osas kordame juba VTK kooskõlastamise raames esitatud märkust, et selline teenuste pakkumine peaks toimuma üksnes isiku nõusolekul. Isikutele peab jääma valikuvõimalus ning kui ta teenuseid soovib, siis tuleb selle kohta anda nõusolek. Palume eelnõu täiendada ja muuta andmetöötlus teenuste pakkumise osas nõusolekupõhiseks.

Andmete säilitamise osas jääb ebaselgeks, kuidas on riskide seiramine seotud konkreetse isiku isikutunnistuse kehtivusega ning mis riske EIS seirama hakkab (EIS avalik ülesanne). Kooskõlastustabelis on selgitatud „*EIS jälgib e-residendi digi-ID taotluse aluseks olnud eesmärgi saavutamist takistavate või selle saavutamist negatiivselt mõjutavate riskide esinemist ning vajaduse korral pakub eresidendile selle eesmärgi saavutamiseks vajalikke personaliseeritud teenuseid.*“ Eelnõus sellist ülesannet sätestatud ei ole. Palume eelnõu täiendada.

4. **Eelnõu § 1 p 12 (ITDS § 9² lg 9)** – kõnealune lõige on liiga avar ning lõiget tuleb täiendada. Eelnõus tuleb sätestada ka andmete kategooriad, mida haldusorgan võib töödelda ja saada teise vastutava töötleja andmekogust.

Selgitame – igasugune isikuandmete töötlemine (sh andmekogudest saadavate andmete kategooriad) riivab põhiseaduse §-s 26 sätestatud õigust eraelu puutumatusele. PS § 11 kohaselt tohib õigusi ja vabadusi piirata ainult kooskõlas põhiseadusega. See tähendab, et niisugune piirang peab olema kooskõlas ka PS § 3 esimese lausega, mille kohaselt teostatakse riigivõimu üksnes põhiseaduse ja sellega kooskõlas olevate seaduste alusel. Sättes väljendatud üldise seadusereservatsiooni põhimõtte järgi peab põhiõigusi puudutavates küsimustes kõik olulised otsused langetama seadusandja ja seetõttu nn *blanko* volitust anda ei ole lubatud.

Kõnealuses muutmispunktis esitatud lg 9 teise lause kohta märgime, et see, kellele andmete saamise taotlus esitatakse ja kas soovitud andmeid väljastatakse või mitte, on konkreetse vastutava töötleja otsus. Kuivõrd lg 9 esimese lausega antakse õigus andmeid koguda, siis on see piisav ning lg 9 teine lause on tarbetu ja palume see lause eelnõust välja jätta.

II. Märkused eelnõu mõju kohta

5. Eelnõuga luuakse õiguslik alus isikusamasuse kontrollimiseks riikliku mobiilirakenduse vahendusel. Kuigi olete eelnõu seletuskirja selle õigusliku aluse osas täiendanud, siis leiame, et muudatust ei ole endiselt piisavalt põhjalikult kirjeldatud ning mõjuhinnang on pealiskaudne. Eelnõu seletuskirjas küll sedastatakse, et riiklik mobiilirakendus peab vastama rangetele turvanõuetele, samal ajal on ebasoovitavate riskide esinemise võimalust hinnatud väikeseks. Sellise riikliku mobiilirakenduse loomise puhul tuleks esitada põhjalikum riskianalüüs.

Palume muudatuse mõjuhinnangut eelnõu seletuskirjas täiendada, sh kajastada võimalikke ebasoovitavaid mõjusid ning nende leevendusmeetmeid.

III. Muud märkused eelnõu ja seletuskirja kohta

6. Palume arvestada ka käesoleva kirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud normitehniliste ja keelemärkustega ning märkustega eelnõu mõjuanalüüsi kohta.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Madis Timpson
Minister

Lisa: Eelnõu ja seletuskirja failid Justiitsministeeriumi märkustega

Kärt Voor 5868 0033, Kart.Voor@just.ee
Kristel Niidas
Birgit Hermann